Muistio valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuulemiseen 10.10.2018
Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto
Neuvotteleva virkamies Heikki Piiparinen

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019 - 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Momentille budjetoidaan luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja, ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen.

Valtion vuoden 2019 talousarviossa momentille ehdotetaan määrärahaa 5,950 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2018 talousarvioon on 8,930 milj. euroa. Vähennys aiheutuu pääasiassa kärkihankkeiden määräaikaisen rahoituksen päättymisestä:

TA 2018	**14,880 milj. euroa**
Kärkihankerahoituksen päättyminen	-10,000 milj. euroa
Biotalouden innovoinnin edistäminen	+1,100 milj. euroa
Arvokkaiden lintuvesien kunnostushankkeen käynnistäminen	+0,100 milj. euroa
Luonnonvaratehtävien järjestelyt (siirto MMM:n toimintamenomomentille)	-0,130 milj. euroa
TAE 2019	**5,950 milj. euroa**

Vuoden 2019 määrärahan arvioitu käyttö eri kokonaisuuksiin:

	milj. euroa
1. Luonnonvara- ja biotalouden kokeilu- ja kehittämishankkeet	
- kansallisen biotalousstrategian toimeenpanoa tukevat hankkeet ja muut luonnonvaratalouden kehittämishankkeet	2,490
- Tapio Oy:ltä hankittavat palvelut ja muut metsäalan kehittämishankkeet	1,500
- METSO-ohjelman valtakunnalliset hankkeet	0,430
2. Biotalouden innovoinnin edistäminen	1,100
3. Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	0,250
4. Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	0,180
Yhteensä	**5,950**

1. Luonnonvara- ja biotalouden kokeilu- ja kehittämishankkeet

Kansallisen biotalousstrategian toimeenpanoa tukevat hankkeet ja muut luonnonvaratalouden kehittämishankkeet

Momentin määrärahasta noin 2,49 milj. euroa suunnataan biotalousstrategian toimeenpanoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen MMM:n vastuulle kuuluvissa toimenpiteissä sekä muihin luonnonvarataloutta edistäviin kehittämishankkeisiin.

Määrärahaa tähän tarkoitukseen on ollut käytettävissä vuodesta 2015 alkaen ja sillä on rahoitettu yli 40 hanketta, joiden painotuksia ovat olleet edellytysten luominen biotalouteen perustuvalle kestävälle kasvulle, huoltovarmuuden parantaminen, kiertotalouden kehittäminen sekä uusien yritysten syntymisen tukeminen. Hankerahoituksen suuruus on vaihdellut 10 000-320 000 euron välillä. Suurin osa hankkeista on saanut vuositasolla rahoitusta 50 000 - 100 000 euroa. Monet pienehköt hankkeet ovat olleet pilottihankkeita, joista joillekin on saatu jatkorahoitusta muista rahoituslähteistä.

Esimerkkejä hankkeista joilla luodaan edellytyksiä biotalouden kestävälle kasvulle:

- Ruokamaailman suunnittelutyö
- Suomalaiset bioenergiaratkaisut Kiinan uusiutuvan energian kasvaville markkinoille
- Biotalouden keinoin kohti ilmastokestävyyttä (BILKE)
- Kalatalouden ja uusiutuvan energian kehittäminen rakennetuissa vesistöissä sekä siihen liittyvät pilotit
- Nykypuuston runkomuotoa kuvaavat mallit
- Mahdollisten eurooppalaisten ilmastosäännösten vaikutukset Suomen ja EU-maiden biotaloussektoriin
- Juurikäävän kantokäsittelyn laadun parantaminen toimijoiden omavalvonnalla
- Uudistuvan metsäalan tilastoinnin kehittäminen
- Moottorikelkkareitistöjen kehittäminen Metsähallituksen luontopalveluissa
- Monimetsä-hanke
- Arvokkaiden lintuvesien kunnostushanke
- Kestävä biotalous porolaitumilla

Esimerkkejä huoltovarmuuden parantamiseen tähtäävistä hankkeista:

- Energia- ja ravinneomavarainen maatila
- Vihreän talouden toimintamalli
- Sinisen biotalouden kehittämissuunnitelma
- Kansallisten humalageenivarojen säilytys ja hyödyntäminen
- Proteiinitiekartta
- Kansallisen vesistrategian painopisteet ja tietopuutteet, yhdyskuntien ja ruuantuotannon veden käytön riskien hallinta ja mahdollisuudet

Esimerkkejä kiertotalouden kehittämiseen tähtäävistä hankkeista:

- Alueellinen kestävä ruokajärjestelmä -kokeilu (osana Sitran kiertotalouden tiekarttaa)
- Alueellisen ravinnekierron työkalu
- Nollakuituselvitys
- Metsäteollisuuden sivuvirtojen hyödyntäminen kilpailukyvyn lisäämiseksi ja kannattavuuden parantamiseksi
- Tuhkan tuotanto- ja käyttöpotentiaalit
- Valvonta- ja kuormitusjärjestelmän (VAHTI) täydentäminen
- Maatilan ilmastopäästöt ja ravinnekierrot parempaan hallintaan biokaasun ja apilanurmen tuotannon yhdistämisellä

Esimerkkejä uusien yritysten syntymisen tukemiseen tähtäävistä hankkeista:

- Biomassa-atlas

- Uusituvan energian toimialapäällikkö
- Elintarviketeollisuuden arvoverkko osana biojalostamokonseptia
- Kemian arvoverkko osana biojalostamokonseptia
- Siniseen biotalouteen liittyvä kalaöljyhanke
- Biotalouden rahoituslähteet tietopaketti (www.biotalous.fi -sivustolla)

Vuonna 2019 rahoitettavissa hankkeissa erityistä huomiota kiinnitetään biomassojen käytettävyyteen ja kestävyyteen, teollisuuden sivuvirtojen jatkojalostukseen lisäarvotuotteiksi, ekosysteemipalveluiden tuotteistamiseen sekä biotalouden hyväksyttävyyden varmistamiseen.

Tapio Oy:ltä hankittavat palvelut

Määrärahasta käytetään noin 1,5 milj. euroa Tapio Oy:ltä ostettaviin palveluihin, jotka liittyvät metsiin perustuvan biotalouden kehittämiseen. Vuonna 2019 hankittavat palvelut kohdistuvat seuraaviin teemoihin: metsien hoito ja käyttö, metsäluonto ja kulttuuri, metsäpolitiikka ja metsänomistus, puhtaat vedet, metsätalouden infrastruktuuri, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja biotalous. Hankittavat asiantuntijapalvelut tukevat Kansallisen metsästrategian toteutusta. Määrärahan käyttöä on tarkoitus suunnata lisääntyvissä määrin hankehakujen kautta tulevina vuosina.

METSO-ohjelman valtakunnalliset hankkeet

Momentin määrärahasta 0,43 milj. euroa on tarkoitus käyttää METSO-ohjelman valtakunnallisten kehittämishankkeisiin ja yhteistoimintaverkostoihin. Vuonna 2019 käynnissä olevilla hankkeilla pyritään mm. kehittämään mm. suojavyöhykehakkuita, lehtoalueiden kokonaisvaltaista luonnonhoidon suunnittelua ja toteutusta sekä tulen käyttöä talousmetsissä. Tässä kuussa avautuvalla hankehaulla pyritään käynnistämään 1-2 uutta valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta.

2. Biotalouden innovoinnin edistäminen

Määrärahasta 1,1 milj. euroa käytetään biotalouteen liittyvän innovoinnin edistämiseen. Määräraha on lisäystä vuoden 2018 talousarvioon verrattuna ja se sisältyy hallituksen budjettiriihessä sopimiin toimenpiteisiin maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on parantaa maatalouden kannattavuutta pitkällä aikavälillä luonnonvaratalouden potentiaalia hyödyntäen ja ilmaston muutoksen riskien hallintaa kehittäen. Toimet tukevat resurssiviisaan ruokatalouden kehitystä ja maatalouden uudistumista. Alustavan suunnitelman mukaan varoja käytettäisiin yhteisfoorumin kokoamiseen ja erikseen päätettäviin innovatiivisiin hankkeisiin, jotka kohottavat alan kestävää arvontuotantoa, auttavat viljelijöitä tehokkaammin hyödyntämään tutkimuksen tuloksia sekä paremmin hallitsemaan ilmastonmuutoksen riskejä.

Maatalousala on tulevaisuuden kannalta avainasemassa sekä kiertotalouteen, ilmastoon, ruoan tuotantoon ja ihmisten elämänlaatuun liittyvien isojen haasteiden ratkaisemisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Maatalouden kannattavuuden kehitys edellyttää nykyistä kiinteämpää käytännön tarpeiden ja tutkimuksen yhteyttä sekä kykyä hyödyntää laajasti mm. digitalisaation, täsmäviljelyn ja –kotieläintalouden tuomia mahdollisuuksia.

Valmistelussa hyödynnetään biotalouden kärkihankkeiden tuloksia, eri toimijoiden näkemyksiä sekä alaa koskevia selvityksiä. Ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena on koota laaja, alan eri toimijoiden ja hallinnon välinen vuorovaikutteinen yhteistyöfoorumi. Sen tehtävänä on löytää yhteinen tahtotila, suunnitella tiekarttaa ja käytännön toimia, jotka toteuttavat asetettuja tavoitteita. Pitkäjänteinen

toiminta edellyttää rahoituspohjan laajentamista ja mm. EU:n eri rahoituskanavien täysimääräistä hyödyntämistä jotta Suomessa voidaan hyödyntää EU:n panostus maatalouden tutkimukseen.

3. Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito

Vuonna 2019 tietojärjestelmien kehitystyön käytetään noin 250 000 euroa, painopisteenä ovat vapaa-ajan kalastuksen tietojärjestelmien ja rekistereiden kehittäminen sekä geenivararekisterin rakentaminen.

4. Kalastusta koskevien sopimusten valvonta

Momentin määrärahasta käytetään n. 0,180 milj. euroa Tenojoen ja Näätämöjoen kalastuksen valvontaan ja *Gyrodactylus salaris* -loisen torjuntaan. Lisäksi määrärahalla järjestetään kalastuslupien myynti Tenojoella, missä uuden kalastussopimuksen mukaisen sähköisen luvanmyyntijärjestelmän jatkokehittäminen sekä uusien kalastusmääräysten aiheuttama lisääntynyt valvontatarve on otettu huomioon määrärahassa.